

Син

Олег Лишега

Син

Рідко тут небо порожнє. Коли нема стрижив, ширяють високо ворони, котрась з них, кілька разів перевернувшись, падає головою в кам'яну ущелину, забавляючи інших.. Перед входом у Пасаж задер голову чоловік у стоптаних сап'янових чоботях і з мішком за плечима. Вже зацвіли каштани, а за ними його око на вечірньому небі раптом угледіло щось рідне. Над будинком витикались у хмари башточки. Щось подібне він бачив давно колись у себе вдома. Ті самі м'ясисті, витесані з каменю нерозвиті пуп'янки лотоса. Лише деякі більше нагадували качани капусти. Його око ніяк не могло знайти у нішах жінок, завмерлих після довгих танців у солодких обіймах жерців сонця і кохання. Стіни облицьовані вохристою плиткою із рельєфом квітів. Мабуть, це й були ті самі танцівниці, лише віддалені. Високі каштани з напнутими гострими персами блідо і насичено червоного відтінку виводили танок зі стін і паморочили голову чоловікові. Алея з двох рядів каштанів була обгороджена і там у затінку обскубувались голуби. Старші з глухими погрозами відганяли молодших, ще зелених самців від своїх обраниць. А збоку доходило кілька нещасних. Притиснулись до голої землі і вже не могли на це все дивитись. Лише зрідка до них підбігали якісь родичі і кілька раз кльонувши, вертались до гурту. Вони ніяк не могли зрозуміти, що ті вже своє відгуляли, і знов повертались до ще теплих грудок пір'я, кльовали і підминали під себе, щоб якось розворушити їхню кров. Поруч було повно їжі, перехожі кидали їм печиво і білі булки. Адже на місці голубів тут могли лежати в прохолоді дерев корови, чисті і безпечні, з плямами сонця на повних боках..

Чоловік підійшов до низького бар'єру і присів на нього. Видно, когось чекав.. Голуби підступалися ближче, але він не зважав на них. Білки його очей були довгі і чисті. Від розквітлого каштана падала тінь. Йому вже набридло чекати, він заплющив очі. Земля під деревами тверда, утрамбована. Вже не чути нічого, крім шурхоту пташиних лап довкола. Шум переростав у гупання, земля відлунювала. Його вухо з глухих звуків вихопило кілька голосів: батьку, ріднесенький, за що ж ти мене так запропастив?., я гину тут, а ти далеко десь радий, що я тут гину., ти продав мене навіки, і вже забув і не приходиш., ти ж обіцявся прийти за рік і забрати знову на волю.. Інші глухо запитували: де наш дім, де наш дім? їм відповідали одні: ні не тут, ні не тут., а другі: тут він тут, тут він тут.. Чоловік розплющив очі, і голоси стихли. Він нахилився і почав здирати з ніг чоботи. Шкіра розбухла, вкрилась кривавими пухирями. Ногам на землі стало трохи легше. Коло нього з неба впав дикий селезень, знявши вітер. Тінь від дерева гойднулась. Чоловік і далі не подавав жодної надії розтривоженій птиці. Лише прихилився плечем до каштана. Хіба що підступившись впритул можна було зауважити, що він зовсім не куняє, а присотався усім тілом до дерева і витягає з середини його густу прохолоду. Гостра чорна брова криво черкнула

кору і звідти випхався пухир трутовика. Його м'якуш був рожевий і соковитий..

Недалеко між людьми розгублено оглядався якийсь заблуканий чоловік в картузі. Йому сказали вийти з метро саме тут, в центрі, а далі він вже сам знайде, але не так то легко щось тут побачити.. В одній руці тримає в авосьці, обтягнутій аж до землі, великий свіжий кавун, а другою їсть булку. Нарешті поверх голів помітив скулену постать під деревом і побрів туди, підійшов і став поруч. Охо-хох, ох.. Той що сидів розплющив очі. Прибулець поставив кавуна на землю і знову важко зітхнув: охо-хох, ох.. Той, що сидів, раптом глухо озвався: угугу.. уух.. угугуу.. Новий ніяково мовчав.. Той, сидячи, знову глухо озвався: ууух.. угууу.. ууух.. Прибулець злякано глянув за бар'єр. Вони вже були тут всі. Хіба ж він міг отак відразу.. Ще не віддихався з далекої дороги. Гарні, нічого не скажеш.. Усі як один.. Він раптом помітив у гурті дикого селезня. Той стояв на випнутому із землі корені при самім стовбурі й обскубувався. Він весь блищав, темний між інших. Хто знає, може й він. Той був ніби високий.. Хто його знає., може і він., але він був русявий і худий.. Я ще не готовий.. Мені не можна гарячкувати, а як не він, то вже не дістану нікого за нього., а так ще можна буде прийти за ним на другий рік., він буде ще кращий.. Селезень відчув, що на нього хтось дуже пильно дивиться і підняв голову. Ні, це не він, не він., я не впізнаю., це не моя кров.. Селезень стріпнув головою і випростався. Він дивився на чоловіка гострими темними очима. Чоловік тримав у руці надкушену булку і дивився на нього. По щоках текли сльози. Мені навіть не дали доїсти булку, ти бачиш? Що я можу, дитино? я мушу вибирати.

але не тебе., ти не пропадеш, я ще прийду за рік., ти ж не один тут., хіба тобі так вже погано.. Я не бачу тут свого сина. Тут між ними нема його. Я добре знаю свого сина. Тут його нема. Я прийду на другий раз. І він повернувся лицем до чоловіка, що на землі з усієї сили відчайдушно натягав сап'янові чоботи. Я вас прошу, я не бачу свого сина, може він десь і є, але я вас прошу, мій зір непевний, я вас прошу, я непевний, може він і є, я прийшов здалеку, і не певний, що мої очі не брешуть мені.. Я хотів би з вами трохи пройтися і щось сказати.. Я тоді не зміг усього сказати.. У вас буде трохи часу, правда? Я хотів би з вами випити чарочку, дуже прошу вас. Я вам по дорозі хочу щось сказати.. Тут недалеко.. Чоловік на землі кинувся до мішка і поблідлими пальцями з налитими кров'ю обламаними нігтями став колошматити мішок, але шворка ніяк не розв'язувалась.. Він схопив її зубами і розгризав її, розпльовуючись на всі боки.. Мухи і шершні його вже доїдали. У мішку щось зарухалось, зі скреготом і дзвоном обвалилось.. Він його тепер терзав, уп'явшись розбухлими ногами з кривавими вавками по самі кістки в землю, намертво притиснувши підборіддям до каштана.. І звідти раптом вихопив з середини темну фінку, чахнув нею два рази глибоко собі ззаду по халявах. Батько допоміг підвестися, взяв під руку, підняв сітку з кавуном і вони рушили.. Тут недалеко, як виходив з метро, кажуть, ще можна випити чарку в ресторані, ми трохи посидимо, я вам хочу щось сказати.. Заходило сонце, вони йшли попід руки розквітлою алеєю.. Сонце сідало ривками, озвались перші вечірні птахи. Вони вже пробували свої флейти десь в невидимій височині, маленькі невидимі

оркестранти, розчепірівшись між клейкого листя, чекали, поки зовсім стемніє.. Але важкі поперечні тіні на алеї ховали так само і ловців.. І де вони причаїлись, вгорі, у листі, чи внизу?.. Все видиме було близьке. Занадто близьке і неприступне. І коли стояти поруч, то на тебе нічого вже не лишалось — усе забирало неприступне дерево. Воно витягало усе світло довкола, замикало у собі весь вітер і утрамбовувало його всередині. Так на морському дні хижі яскраві рослинні чаші заковтують все живе. Тугі, налиті.. Дихає поруч.. Колись така сфера розтулиться і ковтне.. Скільки тут застрягло найбарвистішого пір'я!.. Чоловік з мішком за плечима відокремився і підійшов до крайнього дерева. Чоловік у картузі з кавуном у сітці лишився сам посеред неосвітленої алеї. Він розгублено стояв і бачив, як той підійшов поволі до крайнього дерева на крок від нього, став, трохи зсунув мішок з плеча і раптом з усього розмаху вдарив ним дерево. Чоловік заплющив очі. Він чув лише удари, так гуде лише важкий метал.. Він бив і бив, і коли той розплющив очі, то побачив, як вже вертається від дерева, мокрий і чорний, із розпанаханими колінами, побитими ліктями і закривавленими зап'ястями, затиснутими, аби не збігла жодна крапля. Він вийшов звідти, з тіні, не оглядаючись, і пішов сам трохи вперед, і через кілька кроків, коли латка сонця на алеї впала на його плечі, то його спина раптом засвітилась доброю сотнею воронених ножів. Вони повиштрикувались із пошматованої мішківини і лише дивом трималися у блідій павутині конопляних ниток. Чи хтось бачив це., чи є свідки?.. Чоловік в картузі злякано оглянувся. Сонце зайшло вже зовсім. На алеї позаду ніби не видно нікого.. Зате в глибині, у цілковитому мороці під самими деревами він, розширивши безмежно свої зіниці так, що здавалось уже, викотились зі своїх ям, раптом помітив вогники. Вони спалахували і гасли, зигзагами піднімались і спадали. Може, то світляки? Але ні, за ними ворушилось щось неповоротке, розхитувалось, гойдалось щось з м'якими, вузлуватими формами, зливалось з деревами.. Світляків я бачив ще малим в горах.. Вони літали так як тепер, піднімаючись невисоко над гірською дорогою і часом важко було судити, яка з них зірка, та що падає, чи та, що блимає на місці?.. Він повернувся і кинувся наздогін першому, але попереду на алеї було вже темно і ті сліпучі ножі на спині у того подорожнього давно згасли, занурюючись з кожним кроком поволі назад у тепле, податливе тіло..

Угорі над деревами була відкрита тераса. За аркадою лунала музика. На білих фігурно вигнутих стільцях за столиками сиділи поодинокі пари. Перед ними зблискували чашки з морозивом під фруктовим сиропом і лимонадом. В разі дощу їх могли запросити всередину, але там було душно і людно. Голуби під розімлілими деревами видно зібрались на дощ. Між ними вже не було де сісти. Вони розпушили попелясте пір'я і порозтуляли дзьоби. Дощу ніхто не боявся. Лише ті, з другого ярусу, зайшли б усередину. Людей прибувало. Попереду йшло троє. З боків трохи нижчі вели попід ручки високу повнотілу жінку. Густе волосся пшеничного кольору і мабуть такого ж запаху зібрано копицею високо над шиєю. Поруч з нею ті люди були набагато дрібніші, видно, якісь далекі родичі. Починалася повінь, з низовин і боліт хмарами летіла мошка, якраз коли зацвітають каштани. В руках у двох крайніх були зелені

виламані гілочки, ними відмахувались від мошок, хльоскаючи себе по литках. То певне давні подруги, хто знає, чи не старі дівки, і вони вели вищу за себе жінку попід ручки, щось наперебій оповідаючи. Вона лише всміхалася тонкими устами, потупивши очі, але так, що вже довкола неї нікого більше не було, і вона це знала. Її профіль виплеканий, підборіддя не випиналось, знак високої породи з випещеною шкірою з утертими в неї ароматичними мазями. На ній був світлий жакет, зісподу — крепдешинова сукня у великі квіти, вона плила поволі і високо, ніби пава. Кожен її рух від мізинця на нозі промовляв, що інакше бути не може, її плекають, цю особу, обрану довічно, і ось — я перед вами, мене забути неможливо, і тоді над водою я була така ж юна як і тепер..

З-за крайніх каштанів вийшла ціла валка циганів й оточила всіх поблизу. Тіні-помада.. тіні-помада.. тіні-помада.. Молоденькі циганки тримали на руках ще менших, а ті зовсім маленьких. Деякі сумно пахкали довгими цигарками. На комусь були стоптані осінні чобітки, але більшість з них здавалось, щойно напівголі випурхнули з вар'єте ресторану "Метро" навпроти — в намисті, блискітках і довгих газових спідницях. Найменші ледве стояли на вигнутих ніжках і трималися за матерів. Трохи далі під деревами стояло кілька старших циганок з арахісом в цукрі в чорних лакованих туфлях. Вони рухались широко назустріч перехожим, не мінаючи нікого. Тіні-помада! тіні-помада!.. І на очах у перехожих підводили блакитним собі очі, намазували, випнувши повні губи, і стирали долонями, і знов намазували і чмокали переляканих чоловіків. Тіні-помада! — кричали маленькі і найменші. Тіні— помада!..

Батько наздогнав його аж коло ресторану "Метро". Уже без мішка. Вони стали підніматися східцями. На котромусь поверсі було вар'єте — так свідчила реклама на вході — яскраві діви з довгими ногами і в масках закликали до себе, але на котромусь з цих поверхів можна було випити чарку і набагато дешевше ніж у вар'єте.. Я ще ніколи не був у вар'єте. Вони там лише танцюють? Зрештою, яка різниця, ми не надовго. Вони зайшли на другий поверх. Вар'єте очевидно було на третьому поверсі, а тут тихо і прохолодно. Хоч і відчувалось, що десь недалеко вирувало, десь за безконечними арками і вічнозеленими пальмами у глибоких нішах.. Вони сіли за столик і попросили щось випити. Дивно, як уживається тут такий прохолодний спокій, а десь над тобою вирують у бенгальських вогнях гнучкі танцюристки в масках.

Ви знаєте, я хотів би вам доказати про сина.. Я його дуже любив, і хочу вас попросити, щоб ви може не давали йому якоїсь трудної роботи.. Він ще змалку був дивний. Що правда то правда, нічого не хотів робити. Ніщо йому не мило. Лише знав ліс і річку. Як піде зранку, то десь його носить аж до ночі. А вночі вертається з порожніми руками, щоб його ніхто не бачив. Не можна сказати, щоб він нас не любив, але ніколи ні пригорнеться, ні всміхнеться як інші діти. Усе робив якось автоматично — скажеш йому іди трохи побався з дітьми — приходить увесь побитий, питаєш хто бив, а він лише плаче і мовчить. Якось раз послали ми його по хліб. їздив він десь їздив, цілий день, я вже боявся, що десь пропав, і вийшов назустріч. Коли дивлюся — вертається. Вже було досить темно, йде він вулицею понад річкою і щось несе в руці. Я йому ще здалеку кричу, де ти ходиш, ми тут цілий день сидимо без хліба. А він підходить, і що ви

думаєте? Несе перед собою половину кавуна. Трохи більшого за добре яблуко. Питаю, ми ж тобі дали гроші і на хліб, і на булки, то хіба вже не можна було взяти цілий кавун, раз так тобі вже його забаглося. Хто це продає лише половинки? Хто тобі його перерізував? А він каже — не знаю, не бачив. Як не бачив, вдень не бачив? Чи вже було темно як ти купував його? Вже було темно — він каже, і більше ні слова.. І знаєте що? Він його так і не їв! Та іншому покажи, то він буде бігати за тобою — лише дай і дай!..

Нарешті зайшли музиканти і всілись на естраді, невеличкому помості, вкритому темними килимами. Над ними похилилась розлога фінікова пальма. Оркестрик був негучний. Лише контрабас, флейта і сакс. Вони зробили нешвидкий вступ, щоби привітати і трохи заохотити публіку, тоді почали танго. Двоє чоловіків перегнулися через столик. Один щось тихо розповідав, а другий ніби уважно слухав, примруживши очі. Між ними стояла пляшка шампанського. Більше не було нічого. Коли заграли танго дехто став танцювати. Батько розповідав, одною рукою підтримуючи під столом сітку з кавуном, щоб хтось не вдарив ногою. Ззаду хтось торкнувся. Він повернув голову і побачив над собою даму. Вона запрошувала до танцю. Батько мовчки передав кавуна вчителю і пішов танцювати. Вони мовчки підійшли до самої естради, обнялись і почали вигинатися прямо перед музикантами. Дама була вища і повна. Їй не більше сімнадцяти. Вона пригорнула батька до грудей. Він боявся їй наступити на ноги. Він вже давно не танцював. Дуже давно.. Виходило, що веде вона, куди вона, туди й він. Він притулювся, щоб нічого не бачити, усім лицем до її пазухи. Так ще можна було сподіватися на оправдання, що він нічого не бачить, і не його вина, якщо когось зачепить чи стане комусь на ногу.. Ясно, він танцює трохи старосвітськи, але танго в усі часи було повільним задушевним танцем, завжди можна було лише плавно ходити поміж пар, притискаючись якнайтісніше. З глибокої пазухи пливли запахи міцних духів, він боявся глянути їй в очі, а коли таки насмілювався, то побачив дитяче повнощоче лице з намальованими повними устами. Його очі підпливли сльозами, вони безмовно хотіли вибачитися перед юною напарницею за її невдалий вибір. Я непотрібний старий нещасний чоловік, промовляли його ноги. Моя місце десь в темному кутку під стіною, звідки лише чути, як за темними плечистими фігурами чоловіків-щасливців музика крає серце.. Тихе, мовчазне серце, що колись лише раз в житті, дуже-дуже давно якось дивно стрепенулось і знов притихло, облившись кров'ю. Його губи заціпились, він вже наступав на ноги і його рука вже починала відвалюватися від її талії, і вона може впасти, ця талія кудись вниз, і що тоді?.. Але в її очах зовсім не було насмішки! Вона дивилась розуміюче на дитину, котру ще треба вчити і вчити. На її трохи припудреному лиці очі дивились відкрито і просто. Він вже не уявляв, як дійде до кінця, треба сказати щось, хоч якесь слово, і тоді саме вона нахилилась і поцілувала у вухо: чево теряєтесь — смелеє.. І коли урвалась музика, він кинув її десь між людей і підлетів до столика. Як усе легко і просто! А він так залякнув і навіть її не підвів., навіть не подякував., навіть не спитав імені і що вона робитиме увечері.. Вони замовили ще трохи шампанського. Заграли якийсь бистрий танець, він зітхнув, тепер точно його ніхто не посміє запросити.. І знов перекинувся через стіл до вчителя після раптової павзи..

І знаєте, чого я найбільше боявся? У нас на другій вулиці люди мали сина, десь йому було років двадцять, а може й тридцять.. І всі ті роки він сидів у них вдома., може хіба змалку його трохи повозили по знахарях та й перестали. Щось йому було з головою., але був тихий, нікого не зачіпав, цілий день сидів у хаті, мав-там собі кімнатку і знав, що йому не треба показуватися на люди., соромився себе і тихо сидів, йому Давали їсти, пити., а на вечір виходив погуляти на свіже повітря.. Ходить, блукає, вийде на вулицю, ходить понад річкою, але коли вже зовсім стемніє.. Його не боялися випускати, бо він все розумів, лише не міг сказати.. І вже всі родичі звикли, що він трохи походить, походить та й вернеться.. Аж якось під вечір чуємо хтось кричить. На другий день кажуть, що він перед тим вийшов з дому десь вже видно наперед заховав сокиру, а в сараї у них був такий пень, що на нім курям голови рубають, і що ви думаєте? — взяв і відрубав собі те діло., і зарив його., заборпав у купі гною., а потому вернувся додому і родичі побачили кров.. Мій син нормальний.. Але знаєте, коли я став за нього найбільше боятись?.. Якось я вибрався до міста і питаю його, може тобі щось доброго купити? Він довго думав і каже: купи мені кавуна.. Я його ще перепитав і він знов тої самої. Я поїхав і купив, і по дорозі з'їв рівно половину і привіз йому, і він здається навіть зрадів. Але так і не поспробував ані скибки. Питаю, чого ти не хочеш, а він каже, що йому вже перехотілося, і щоб ми з'їли усе., до мене дійшло раптом, що він і не здогадується, що таке цілий кавун.. Ви уявляєте? Ви уявляєте, що це значить? А він ще ж не нюхав життя, і в мене тоді дуже заболіло за нього серце. Увесь той час після того, як його послали за хлібом і він пізно увечері вернувся — увесь той час, роками він вірив, що насправді цілого кавуна не існує, це вигадка, що він такий і має бути, і що його весь час дурять, вихваляючи розкішний повний плід, налитий сонцем.. І я раптом збагнув ті його слова, коли спитав, хто йому перерізав його, чи вже було темно, як він купував його, — і він відповів, що так, вже було темно..

У дверях, трохи відслонивши темно-червону бархатну порт'єру, виросла висока постать у чорному кожусі і чоботях. Під пальмою коло самих дверей ніхто не сидів, видно встали трохи потанцювати. Чоловік у кожусі якусь секунду стояв на порозі, вагався чи варто., а тоді підскочив до столика, вхопив келих з вином і ковтнув. Другою рукою закріпив кілька кусків червоної риби на тарілці, витерся шапкою і загупотів уже за дверима. Усе було далі так, як і мало бути, лише загойдалося пальмове гілля над столом. Але чи то був протяг знадвору, чи вихор, здійснений кількома розкрученими у вальсі парами — цього вже ніхто не міг пам'ятати..

Я просто не уявляю, що з нього б вийшло. Не уявляю.. І розумієте, я його ще якось би навчив. А він зв'язався з двома друзками. Один жив колись далеко на хуторі в степу. І там в них було озеро чи ставок з очеретом. І коли дикі гуси верталися навесні, то завжди сідали на те озерце. Сядуть, поплавають, покупаються і летять трохи згодом далі, до себе в тундру. Так само восени вони там збиралися у далеку дорогу. І от саме в той час його той дружок узяв собі моду тікати з дому. І ніяка сила вже не могла його там втримати. Взуває добрі, ще дідові чоботи, намащує їх солідолом, десь добув собі кожуха, шапку — і бігом з дому. І десь його носить по світах кілька місяців. Аж

вертається.. Кожух облізлий, чорний, аж гниє, залитий видно якимсь мазутом чи вином, чи потом.. Трохи вдома відійде, очухається.. І знов чекає пори.. А другий дружок не гірший. Тримається вдома, коли на ставу далеко в полі у балці, порослій старими дубами невітряно — тоді саме добре йдуть коропи. І поки вони беруть, він там і пропадає. А лише зніметься вітер — усе тобі кине і втікає у світ. У нього гак само є кожух, лише не чорний, прокурений димом на залізниці, а білий-білий, такий аж до п'ят, сторожовий, так що коли його вдягне, то стає невидимий і не чутний. Він каже, що навчився цьому у страшного коропа, що зірвався йому, бо якби не зірвався — то ходив би вже давно разом з ним під водою.. І мій син повірив. Хай би вже вірив, я не проти. Але вся біда в тому, що він повірив не до кінця.. У нас ніколи не було диких гусей.. Вони ніколи не сідали і не злітали у нього на очах. У нас нема такої глибокої балки, щоб там жив такий короп.. Ось у чому трагедія.. Така віра страшна. Вона вбиває. Він хоче злетіти, а не знає як.. Ви розумієте? Він хоче поплисти, а не знає куди.. А ті йому вбили в голову, що без цього життя нема.

І що кожен твій рух і кожне слово залежить від вітру і хвилі у тому ставку., що вже все обчислено, як треба віддалятися, щоб не сполохнути диких гусей з очерету, як треба стояти задалеко від рідного дому, щоб їх не розгнівити — інакше здіймуться і не повернуть ніколи, і тоді все пропало.. Щоб не занадто далеко, але якраз настільки, щоб могли навчити.. Вони певні, що ті подадуть їм знак, коли має початися буря.. І що найбезпечніше ховатися за далекими стінами серед чужих і злих людей, там їх не дістане біда, і в кожному разі не варто відчаюватися, лише треба спокійно перечекати.. Але я вас питаю: хто йому подасть той знак?.. Він каже, ніби є знак і для нього, і що він його чув, але ще не знає, звідки воно йде, і що він в усьому правий, навіть коли нічого не бачить і не чує.. А найгірше те, що вони підірвали в ньому віру до людського доброго слова.. Бо ніби дика гуска одним помахом

крил, а короп лише млявим вигином хвоста говорять більше, ніж ми всі разом.. І він вже не вірить навіть мені, що кавун може бути великим і повним.. Бо йому більше промовляє не слінучояскрава шкірка, а вгрузлі у м'якуш чорні зернята..

Вони піднялися з-за столу і пішли попри оркестр до виходу. Батько не забув свою ношу під столом, тепер набагато важчу. Він підійшов до дверей і якось втрачено, меланхолійним рухом відслонив темночервону бархатну порт'єру і копнув ногою двері. Перед ним відкрився довгий коридор. Стіни були пофарбовані від землі до середини кольором брудних морських хвиль, з самого дна. Він підсунувся до перших дверей, взявся за клямку. Його притиснуло і знудило. Його аж вивертало, він осів під дверима, все ще тримаючись за клямку. Носом і горлом виривалась сама жовч, сама жовч, більше нічого. Він підвівся і рукавом витер пошарпані двері, пробуваючи одночасно другою рукою якось їх відхилити. Він став на порозі і бачив металеву нікельовану ванну, прямокутне якесь довге корито, цілий басейн чи море з підігрітою гнилою водою, майже темну, підсвічену аж чорним електричним сонцем. Хвилі бовтались. Він став на порозі, трохи випрямившись і спитав тихо, сам до себе: де мій син.. Звідти, за хмарою білої пари чи диму, хтось крикнув: чево нада! Чоловік повторив, трохи

голосніше: де мій син.. Той голос крикнув: в саседню двер! Чоловік прихилив двері і пішов до других дверей. Він підійшов до других дверей, вже трохи рівніше, і шарпнув до себе. Раз! Ще раз! Вони не піддавались. Замкнені зсередини. Він перестав гупати і підійшов до оббитих циновою бляхою високих дверей і стукнув кулаком, і раптом двері самі легко розтулилися.. І там на високому металевому столі він побачив якесь важке розпростерте м'ясо, ще не розрубане, і грубий пень, притрушений чорною сіллю, і далі до стола прикручені кілька темних чавунних м'ясорубок..

Він поволі повернувся і прихилив двері. Це не ті двері. Він повернув назад. Він вибрався знов на сходи. Попід стіною на сходах стояли самі дівчата, відпочивали після танцю. Усі тримали в пальцях довгі тонкі цигарки, деякі розглядались в люстерка і малювали тінями очі і губи. Між ними стояла батькова напарниця. На всіх були вже літні босоніжки, лише вона одна стояла в трохи вже підтоптаних осінніх чобітках. Вона засвітилася вся, коли побачила його. Вона ще молодша за молодшу дочку.. Чоловік стояв і чекав на нього внизу. Вони вийшли і пішли вечірнім Хрещатиком.

Ви можете багато, я знаю., ви робите неможливе.. Вони стали. Я хочу ще колись побачити свого сина.. Я хотів би, щоб він бачив цілий кавун.. Навчіть його, я вас дуже прошу, навчіть його, що у світі хоч щось ще є ціле і солодке.. Щоб він раптом побачив і ту другу, невидиму половину.. Чого ви все мовчите.. Ви нічого мені про нього не сказали за цілий вечір., не сказали ні слова., ви не кажете — чи його вже давно нема?! Я хочу лише знати чи він ще є! Дайте мені хоч який знак! Я вас не випущу з рук, поки не дасте хоч який знак! Я не можу більше чекати!.. Люди! Люди! Тримайте шарлатана! Він шарлатан! Ти вкрав мого сина! Де мій син?! Він мав ножі! Де твої ножі?!.. Де мій син?! В нього були ножі! Я хочу сина, сина!.. І тоді той стрибнув до батька, вихопив з його рук важкий кавун, високо підняв над собою і гупнув щосили об землю! і у всіх на очах раптом вибухла яскрава куля на мільярд осколків, сліпучіша за усі вечірні гірлянди., більша за всі розквітлі каштани.. за повний місяць над ними., більша за всіх., за всіх усіх нас..